

Sygn. akt I CSK 621/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 11 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa Bogumiły G.-F. i Jana F.
przeciwko H. Asekuracja Towarzystwu Ubezpieczeń S.A. w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 maja 2011 r.,
skargi kasacyjnej powodów od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 18 lutego 2010 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej powództwa
o zadośćuczynienie i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego; dalej
idącą skargę kasacyjną oddala.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2010 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powodów Bogumiły G. – F. i Jana F. od wyroku Sądu Okręgowego w R., którym oddalono ich powództwo przeciwko stronie pozwanej H. Asekuracja Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. w W. o zapłatę odszkodowania i zadośćuczynienia. Sąd Apelacyjny uznał, że dochodzone roszczenia wynikające z faktu śmierci córki powodów w wypadku komunikacyjnym nie są uzasadnione zarówno z punktu widzenia art. 446 § 3 k.c., jak i art. 448 k.c. Zgon córki powodów nastąpił w dniu 28 kwietnia 2005 r.

Powodowie od wskazanego wyroku złożyli skargę kasacyjną, w której zarzucili naruszenie:

- art. 23 i 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. przez błędną wykładnię tych przepisów, polegającą na przyjęciu, że roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych nie przysługuje najbliższym członkom rodziny zmarłego, lecz jedynie samemu poszkodowanemu;
- 446 § 3 k.c. przez jego błędną wykładnię, polegającą na sprowadzeniu pojęcia „znacznego pogorszenia sytuacji życiowej” jedynie do bezpośrednich następstw zdarzenia sprawczego.

Powołując wskazane podstawy skarżący, wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu ewentualnie Sądowi Okręgowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje częściowo na uwzględnienie.

Nie można odmówić racji skarżącym powołującym się na naruszenie przez Sąd drugiej instancji art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zakresie, w jakim dochodzili zasądzenia zadośćuczynienia z tytułu naruszenia ich dóbr osobistych na skutek śmierci córki w wypadku komunikacyjnym. Sąd drugiej instancji powołując się na doktrynę, zajął stanowisko, że roszczenie takie na gruncie art. 448 k.c. powodom nie przysługuje, gdyż nie są oni osobami poszkodowanymi czynem

niedozwolonym. Sąd wskazał również, że wykładnia ta jest - jego zdaniem - uzasadniona również i z tego względu, iż z dniem 3 sierpnia 2008 r. wszedł w życie art. 446 § 4 k.c. – na mocy ustawy nowelizacyjnej z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 116, poz. 731), który stworzył prawną możliwość przyznawania najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią osoby najbliższej.

Poglądu Sądu Apelacyjnego nie sposób jednak podzielić. Sąd Najwyższy orzekający w tym składzie akceptuje bowiem stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10 (Biul. SN z 2010, nr 10, poz. 11), w której przyjęto, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. W uchwale tej wyjaśniono, że więzi rodzinne mogą być uznane za dobro osobiste podlegające ochronie na gruncie art. 23 i 24 k.c. Dobro to może być więc naruszone przez spowodowanie śmierci osoby najbliższej. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela także pogląd wyrażony w tejże uchwale, że przeciwnego argumentu nie może stanowić sam fakt wprowadzenia przez ustawodawcę, od dnia 3 sierpnia 2008 r., uprawnień sądu do zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej za doznana krzywdę. Wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. doprowadziło bowiem jedynie do zmiany w sposobie realizacji tego roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania.

Z przedstawionych względów zaskarżony wyrok w tym zakresie nie mógł się ostać i podlegał uchyleniu, a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania,

Za niezasadny natomiast trzeba uznać zarzut naruszenia art. 446 § 3 k.c. Należy zgodzić się za skarżącymi, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, iż odszkodowanie, które sąd może zasądzić na podstawie art. 446 § 3 k.c. zmierza do naprawienia nie tylko uszczerbku o charakterze majątkowym, lecz pozostaje w ścisłym związku z elementem niemajątkowym. Z tego względu

w ramach ustalania rozmiaru szkody uwzględnia się takie czynniki niewymierne jak utrata oczekiwanego wsparcia na przyszłość (nie tylko materialnego), cierpienie związane z utratą osoby bliskiej i osłabienie aktywności życiowej oraz motywacji do przezwyciężania trudności życia codziennego, pogorszenie stanu zdrowia w następstwie cierpienia i poczucia krzywdy z powodu utraty dziecka (zob. przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2010, IV CSK 170/10, niepubl.). Nie zmienia to jednak zasadniczego faktu, że zarówno uszczerbek materialny, jak i niematerialny muszą łącznie doprowadzić do szkody w postaci znacznego pogorszenia sytuacji życiowej poszkodowanych. Tymczasem z ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, wiążących wszak Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika, że do takiego znacznego pogorszenia sytuacji życiowej powodów nie doszło. Sytuacja materialna powodów – na skutek śmierci córki nie uległa zmianie, gdyż nadal prowadzą oni przedsiębiorstwo, którego rentowność nie tylko się nie obniżyła się, lecz przeciwnie, nawet wzrosła. Powodowie nie mogli także realnie spodziewać się, że córka – ze względu na swój zawód (nauczycielka) - przejmie po nich prowadzoną działalność gospodarczą. Pogorszenie sytuacji życiowej zauważalne jest jednak w aspekcie niematerialnym, gdyż powodowie mogli liczyć na opiekę córki w przyszłości. Uwzględniając wypłacone z tego tytułu odszkodowanie w wysokości po 17.000 zł na każdego z powodów oraz zasądzone wyrokiem karnym w postaci nawiązek kwoty po 10.000 zł, Sąd Najwyższy podzielił pogląd Sądu Apelacyjnego, że nie można mówić o nadmiernym pogorszeniu sytuacji życiowej uzasadniającym przyznanie powodom dalej idącego odszkodowania. W tym zakresie zatem skarga podlegała oddaleniu.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 398¹⁴ i art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).